

«KONSTITUTSIYA BAXTIMIZ QOMUSI»

MIRZAYUSUPOV SHOXRUH

IIV SURXANDARYO AKADEMIK

LITSEYI HUQUQSHUNOSLIK

FANI O'QITUVCHISI

Annotatsiya: Ushbu maqolada ulug' ajdodlarimizning asriy armonlari, bo'lgan erkin hayot, farovon jamiyat va adolatli davlat barpo etishdek, eng ezgu tilaklari va ulug' orzularini o'zida mujassam etgan Davlatimizning asosiy bosh qomusi hisoblangan konstitutsiyamizning paydo bo'lishi, rivojlanishi bugungi kunda tutgan o'rni haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: tarixiy davlat huquq insonparvar prinsip suveren yuridik saylov muhokama demokratiya vakillari xalq jamiyat qaror g'oyasi xalqaro normalar mahalliy milliy muxtor inkor yuksak poydevor

Mustaqillik tufayli davlat tuzimining o'zgarishi, davlatchilikning rivojlanishi yangi hokimyat institutlari paydo bo'lishi konstitusiyaviy huquq modulida o'z ifodasini topdi. Mustaqil davlatimiz Konstitutsiyasining vujudga kelishida uning aniq ishlab chiqilgan loyihasi umum xalq tomonidan keng ma'noda muhokama qilinishi nihoyatda muhim ahamiyat kasb etdi. Asosiy qomusimizni baholashda AQSH, Buyuk Britaniya, Fransiya, Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Yevropa Xavfsizlik va hamkorlik Kengashi kabi nufuzli davlat va xalqaro tashkilotlarning olimlari faol qatnashdilar. Lekin hech kim, hattoki, bizni xush ko'rmaydigan kishilar ham uning demokratik mohiyatini inkor eta olmadi.

1992-yilda 8 - dekabrda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining qabul qilinishi dunyo siyosiy xaritasida yangi suveren davlat qaror topganligini yuridik jihatdan rasmiylashtirdi, O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining munosib hayot kechirishlarini ta'minlashga intilib, insonparvar demokratik huquqiy davlat barpo etishni ko'zlab, fuqarolar tinchligi va milliy totuvligini ta'minlash maqsadida, o'zining muxtor vakillari siyosida O'zbekiston Respublikasining mazkur konstitutsiyasini qabul qildi. Davlatning mustahkamlanishini hamda rivojlanishining huquqiy asosini tashkil etdi. Umuman olganda har bir davlatda konstitutsiyaviy huquqning paydo bo'lishi o'ziga xos xususiyatlariga ega. Konstitutsiyamizning g'oyasi, asosiy prinsip va qoidalar umume'tirof etilgan xalqaro normalar bilan birga, xalqimizning ming yillar davomida shakillanib kelgan qadiriylatlarni ham o'zida mujassam etgan. Konstitutsiya o'z jamiyat taraqqiyotining ma'lum bosqichida vujudga kelgan huquqiy hujjat bo'lib u dastlab faqat davlat tuzumini, hokimyat tashkil etish prinsiplarini belgilagan bo'lsa, keyinchalik esa insonlarning huquq va erkinliklari va burchlarini hamda ularning kafolatlarini, davlat organlari va fuqarolarning o'zaro munosabatini mustahkamlashni ko'zda tutdi. 1992-yilgi konstitutsiyaning tuzilishidan kelib chiqadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida davlatning ijtimoiy tuzum asoslari, siyosiy tizimi, iqtisodiy negizi, tashqi siyosatning Konstitutsiyaviy prinsiplari o'z ifodasini topgan. Unda fuqarolarning asosiy huquq va erkinliklari burchlarini belgilovchi normalar aks ettirilgan. Konstitutsiya normalari davlat hokimiyati organlarini tashkil etish va ularning faoliyat prinsiplarini mustahkamlaydi. O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasida saylov tizimiga aloqador bo'lgan asosiy normalar ham ifodalangan. Shuningdek mahalliy davlat hokimiyati asoslari, shuningdek sud hokimiyati prokuratura organlariga aloqador normalar ham aks ettirilgan. Konstitutsiyaviy huquq manbalari qatoriga davlat- huquqiy normalari aks ettirilgan qonunlar ham kiradi.

Konstitutsiyaviy huquqning oʻziga xos hususiyati shundan iboratki, konstitutsiyaviy huquqiy normalari yordamida inson jamiyat va davlat hokimyatini amalga oshirish jarayonida vujudga keladigan ijtimoiy munosabatlar tartibga soladi. Konstitutsiyaviy huquq normalari jamiyat va davlat oʻrtasidagi oʻzaro munosabatlarni tartibga soladi va keng maʼnoda taʼminlaydi ham. Bunday ustuvor yoʻnalishlarni va oliy qadriyatlarni aniqlaydi va konstitutsiyaviy amaliyotni belgilab beradi.

Oʻzbekiston xalqi inson huquqlariga va davlat suverenitetiga sodiqligini tantanali ravishda eʼlon qilib, hozirgi va kelajak avlodlar oldidagi yuksak maʼsulyatni

keng maʼnoda anglagan holda Oʻzbekiston davlatchiligi rivojining tarixiy tajribasiga tayanib, demokratiya va ijtimoiy adolatga sadoqatligini namoyon qilib, xalqaro huquqning umum eʼtirof etilgan qoidalari ustunligini tan olgan holda, Mamlakatimizda

amalga oshirilayotgan barcha sohalardagi islohatlarimiz zamirida asosiy qomusimizning bir qancha qoidalari xizmat qilmoqda desak, hech ham xato qilmagan boʻlamiz. Konstitutsiya, avvalo, millatning yuzi, xalq erkinining ifodasi, jamiyat taraqqiyotining asosidir. Tom maʼnoda demokratik tuzimni barpo etish maqsadida qabul qilingan. Shu bilan birga, barcha mamlakatlarning konstitutsiyaviy huquqiga hos bir qator umumiy jihatlar ham mavjud. Konstitutsiyaviy huquq tarkiban uch elementdan tashkil topgan: birinchidan, konstitutsiyaviy -huquq normalari; ikkinchidan,

konstitutsiyaviy -huquq prinsplari; uchinchidan, konstitutsiyaviy huquq institutlari; Konstitutsiyamizda muhrlab qoʻyilgan "Har bir shaxs mulkdor boʻlishga haqli" hamda

"Xususiy mulk boshqa mulk shakllari kabi daxlsiz va davlat himoyasida" degan normalarni amalda roʻyobga chiqarish maqsadida yangi institut " Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzurida Tadbirkorlik subyektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish boʻyicha vakilik instituti" taʼsis etildi

Konstitutsiya- davlatning asosiy Qonuni boʻlib, davlat hokimiyatini tashkil etishni va hokimiyat, jamiyat va shaxsning oʻzaro munosabatlarini tartibga soladi. Oʻzbekiston

Respublikasi mustaqilligi eʼlon qilingunga qadar 3 ta konstitutsiya qabul qilingan «Tabiiyki, har qanday davlatning yuzi, obroʻ-eʼtibori uning Konstitutsiyasi hisoblanadi.

Zotan, Konstitutsiya davlatni davlat, millatni millat sifatida dunyoga tanitadigan Qomusnomadir. Shu maʼnoda asosiy qonunimiz xalqimizning irodasini, ruhiyatini, ijtimoiy ongi va madaniyatini aks ettiradi. Bir soʻz bilan aytganda, Konstitutsiyamiz tom maʼnoda xalqimiz tafakkuri va ijodining mahsulidir». Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi muqaddimasining asosiy mavzusi inson huquqlari boʻlib, xalqimiz va davlatimiz ana shu masalada inson huquqlariga sodiqligini eʼlon qiladi. Konstitutsiya fuqaro, jamiyat va davlat hokimiyati oʻrtasidagi munosabatlarni belgilovchi oʻziga xos

ijtimoiy shartnomadir. Konstitutsiya fuqarolarning umumiy teng huquqliligi, fuqaro va davlat oʻrtasidagi munosabatlarda oʻzaro masʼulligi gʻoyasiga asoslanadi. Konstitutsiyaviy qoidalar shaxs va davlatning oʻzaro munosabatlari qanday shakllanishi lozimligi va bu inson hayotida qanday ahamiyatga ega ekanligini tushunib olishga yordam beradi. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi shaxs va davlat oʻrtasidagi oʻzaro munosabatlarning huquqiy tartibini belgilab beradi. Bunga koʻra xalq, jamiyat, shaxs huquqi va manfaati birinchi oʻringa qoʻyildi. Konstitutsiya inson va

fuqarolarning hokimiyat tomonidan kafolatlangan huquqlarini mustahkamlaydi va ana shu huquqlarga mutanosib tarzda davlat hokimiyatini cheklaydi. Boshqacha aytganda, Konstitutsiya davlat hokimiyatini tashkil etish va faoliyat yuritishining huquqiy rasmiylashtirilishi boʻlib, bu hokimiyatning fuqarolik jamiyati boshqa subyektlari bilan munosabatini tartibga soladi.

Xulosa qilib aytganda Oʻzbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi xalqimiz siyosiyhuquqiy tafakkurining yuksak namunasi boʻlib, u hech kimga qaram

boʻlmasdan, erkin va ozod, tinch osoyishta, farovon yashashimizning qonuniy kafolati boʻlib kelmoqda. Bozor munosabatlariga asoslangan huquqiy demokratik davlat, kuchli fuqarolik jamiyati barpo etish borasida mustahkam poydevor boʻlib xizmat qilib kelmoqda. Bugungi kunda konstitutsiyaviy huquq tizimini yanada tubdan takomillashtirish asosida fuqarolarning qonun bilan qoʻriqlanadigan huquq va manfaatlarini keng maʼnoda ximoya etgan xolda konstitutsiyamiz asosida mamlakatimiz rivojlanish yoʻlidagi ustuvor yoʻnalishlar asosida tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. 2013-yil. Husanov O.T. "Konstitutsiyaviy huquq". "Adolat" nashriyoti.
2. 2001-yil. A. Azizxoʻjayev, O. Xusanov, X. Azizov. "Konstitutsiyaviy huquq" izohli lugʻat. Toshkent "Akademiya" nashriyoti
3. 2013-yil. A. Azizxoʻjayev, O. Xusanov, "Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga sharh". Toshkent "Oʻzbekiston" nashriyoti
4. 2016-yil. Sh.M.Mirziyoyev "Qonun Ustuvorligi Va Inson Manfaatlari Taminlash Yurt Taraqqiyoti va Xalq Farovonligining Garovi" -T.: "Oʻzbekiston" nashriyoti
5. Kun.uz